

Posudek vedoucí práce na magisterskou diplomovou práci

Lenky Tampierové:

„Hlavně ať je to dítě zdravé!“:

Rodičovství v kontextu péče o dítě s chronickou nemocí

Předkládaná diplomová práce Lenky Tampierové patří podle mého názoru celkově do kategorie vynikajících, v mnoha ohledech nadprůměrných prací. Upřímně řečeno, je to jedna z nejlepších tří prací, které jsem na katedře od jejího vzniku vedla. Kritika práce je činností i povinností oponenta či oponentky, jako vedoucí práce se tedy zaměřím na její pozitivní a silné momenty, nicméně i já přidám pár kritických poznámek a postřehů. Hodnoceno s odstupem považuji za správné, že jsem posudek na práci nenapsala hned po jejím odevzdání, neboť na konci naší spolupráce mi DP Lenky Tampierové přišla téměř dokonalá a měla jsem pocit, že k ní nemám již co dodat.

V osobní rovině také musím zmínit, že vzhledem k tomu, že jsem sama matkou chronicky nemocného dítěte, nebyla jsem si nejprve vůbec jistá, zda tuto práci mohu vést a zda nebude má osobní zkušenost a zainteresovanost přílišnou překážkou a zátěží pro analytickou čistotu práce. I když jsem měla o téma i spolupráci s diplomantkou od začátku velký zájem, dlouho a zodpovědně jsem rozmyšlela své zapojení do projektu. Nakonec jsem se rozhodla kladně a jsem za to odborně i osobně vděčná. Naše konzultační spolupráce byla od začátku do konce hodně intenzivní a diplomantka byla vždy schopná mé komentáře nejen uchopit a zapracovat, ale rozvinout jejich vliv a důsledky do nových dimenzí, klást si jejich prostřednictvím další otázky a tím pádem posunout celou práci na novou úroveň. Zároveň byla diplomantka schopná obhájit si své názory a přístupy, pokud o nich byla přesvědčená, a nabídnout tak kompetentní korekci mým vlastním představám o tom, kam a jak by se práce měla ubírat. V tomto ohledu byla naše spolupráce nesmírně produktivní a vzájemně obohacující a vždy jsem se těšila na nový draft práce a další osobní konzultaci.

Čtení hotové práce s tříměsíčním odstupem pro mě tedy bylo zajímavé v několika směrech. Za prvé jsem byla opětovně utvrzena, že se jedná o vysoce kvalitní a nadprůměrnou práci. Za druhé jsem ocenila, jakým způsobem se diplomantce podařilo práci skvěle dopilovat a provázat všechny argumenty a části práce tak, že práce jako celek působí mimořádně kompaktním a vyzrálým dojmem. Zejména v posledních několika týdnech před odevzdáním se podle mého názoru práce velmi posunula kupředu, hlavně co se týče organizace a struktury jednotlivých témat a propracování genderové dimenze analytické části. A za třetí jsem schopná práci nahlédnout i kritičtěji a nabídnout tak diplomantce pár podnětů, jimiž práci ještě případně trochu posunout, neboť jsem přesvědčená, že by tato studie (po zkrácení) rozhodně měla být publikovaná (ideálně např. v *GRPV* či *Sociologickém časopise*).

Formálně se jedná o práci standardní a dobře připravenou, která se vyznačuje velmi dobrou a konsistentní strukturou; výborně zpracovanou teoreticko-koncepční částí

(a to jak s ohledem na práci s genderovými koncepty a feministickou teorií, tak s ohledem na představení socio-historických konceptů rodičovství a péče); originální a přínosnou empirickou částí, založenou na výborně zpracované analýze provedených rozhovorů a – což je podle mého názoru největším přínosem práce – nadprůměrně zpracovanou genderovou interpretací dané analýzy (zde bych jako příklad uvedla rozbor na str. 58). Zároveň je diplomantka velmi opatrná, aby se nedopouštěla nadinterpretací a její analýza a komentáře problematických (např. silně rasistických) výpovědí je strohá, střízlivá, nicméně neúprosně kritická (např. str. 61). V genderové analýze rozhovorů také diplomantka přesvědčivě ukazuje, že Giddensův koncept „emoční demokracie“ u zkoumaných párů v podstatě neexistuje a že i u párů s nejvíce rovnocenným genderovým nastavením fungování rodiny vzájemná péče o dítě s CHN stále stojí na esenčně podloženém genderovém alibismu komunikačních partnerů výzkumu a sdílených genderových stereotypch obou partnerů/partnerek.

V průběhu práce diplomantka dokládá svou znalost širokého penza domácí i zahraniční odborné literatury na dané téma i schopnost aktivně a kriticky s ní pracovat. Stylisticky je práce pečlivá a téměř se jí nedá nic vytknout. Formálně jí nic nechybí a citační aparát i jeho zpracování je adekvátní a precizní. Metodologicky je práce přesvědčivá a sebevědomá, k vyzdvižení jsou zejména pasáže věnující se feministické pozicionalitě diplomantky (zde zejména hluboká a brilantně artikulovaná pasáž 6.5, str. 47-49 a 6.6, str. 49-52) a etice a subjektivitě prováděného výzkumu. Práce je výborná i v dalším aspektu, jež je častým úskalím diplomových prací, a totiž v provázanosti teoretické a empirické části práce. Diplomantce se daří vynikajícím způsobem vzájemně odkazovat a provazovat jednotlivé části práce, ve svém celku tedy práce působí velmi čtivým a plynulým dojmem. Genderová analýza je na vysoké úrovni, prostupující všemi pasážemi a argumenty textu (od takových detailů jako je např. vysvětlení nepoužívání generického maskulina (str. 8, pozn. pod čarou 4), po důležité analytické postřehy, jako např. očekávání pomoci od babiček a nikoliv dědečků u všech komunikačních partnerek a partnerů napříč všemi komunikačními páry, str. 93). Na magisterskou úroveň má podle mého názoru předložená diplomová práce minimální množství slabin či nedostatků.

Jako skvělý hodnotím také šestistránkový závěr práce, který je výborně shrnující a ucelený a zároveň obsahuje i zamyšlení nad vlastními limity práce, mezi které diplomantka řadí zejména omezenost a homogenitu zkoumaného vzorku rodin. Zcela souhlasím s diplomantkou, že by bylo velmi žádoucí rozšířit vzorek komunikačních partnerek a partnerů nejen o participaci dětí či dospělých s CHN samotných, ale také rodičů, kteří nejsou heterosexuální a/nebo nežijí ve společné domácnosti a přesto pečují o dítě s CHN. Jejich vhléd by jistě genderovou analýzu práce obohatil, neboť i oni samozřejmě mají péči o dítě s CHN nějak nastavenou a rozdělenou, musejí ji vyjednávat mezi sebou (nepochybně daleko více než rodiče žijící ve společné domácnosti) a musí komunikovat s institucemi. Zároveň by bylo velmi zajímavé sledovat bourání či ukotvování genderových stereotypů u rodičů „stejného“ pohlaví, kteří z podstaty věci nemají obvyklou možnost odvolávání se na esencialistické modely rodičovství. Zde si nicméně dovoluji poznamenat, že toto je jeden z mála momentů, kde bych čekala hlubší rozpracování tohoto postřehu. V metodologické části při vysvětlování výběru komunikačních partnerek a partnerek sice diplomantka uvádí, že předem svůj výběr neomezovala na sezdané či heterosexuální páry, čímž dokládá, že si je společensky konstruované normativity rodičovství velmi dobře vědoma, dále s touto dimenzí v práci již ale příliš nepracuje, nerozebírá, jaké důsledky tedy takto homogenní vzorek rodin má pro celkové argumenty

práce a průběžně nepřipomíná, že její analytické postřehy i závěry jsou validní pouze v kontextu „úplných“ a heterosexuálních rodin. V závěru práce diplomantka pak velmi správně argumentuje, že „by bylo vhodné zkoumat i jiné a jinak situované rodiny“, nicméně dle mého názoru je důsledek a vliv tohoto limitu nutné komentovat a připomínat nejen na začátku a v závěru práce (tj. strany 40, 49 a 119), ale i průběžně v celém textu, zejména v analytické části. Jinak totiž práce implicitně a zcela nezáměrně ukotvuje (hetero)normativní představu „kompletních rodin“ a rodičovství jako soužití muže a ženy jako otce a matky, která podprahově brání myšlence „jiných“ rodičů pečujících o dítě s CHN. Empirická část nabízí příležitosti, kdy interpretaci získaných odpovědí rozšířit o zamyšlení i případnou kritiku toho, jak by daný aspekt péče o dítě s CHN mohl fungovat u „jiných“ rodin či rodičů, čímž by docházelo k neustálému podryvání autority (hetero)normativního, sezdaného a údajně tak „úplného“ rodičovství.

Další kritickou poznámku mám ke strukturálnímu zpracování konceptu „péče“ a „práce“, ve smyslu zaměstnání (placené práce) a péče o domácnost a děti (neplacená práce). Za prvé vnímám jako velký problém, že se tyto důležité a genderově velmi relevantní pasáže vůbec neobjevují v obsahu práce a pokud si čtenář či čtenářka nepřečte celou práci, nemá šanci vědět, že se toto téma v práci vůbec objevuje. Za druhé, i když rozbor konceptu placené práce a neplacené péče zabírá téměř 9 stran (str. 63-71) a je dále dělen do dvou subpasáží, v empirické části je trochu nepochopitelně a hlavně bezodkazově včleněn do podkapitoly „Nemůžeme žít normálně“, ve které se dělí o pozornost s tématy omezení volnočasových aktivit rodiny (str. 59-61) a vlivem na sourozence (str. 62-63). A za třetí, i když jsou tato témata koncepčně propojena, téma „péče“ má pak při stejné stránkové dotaci zcela samostatnou kapitolu (7.2), ve které diplomantka velmi zdařile a přesvědčivě rozlišuje koncept péče jako „činnosti“ (str. 74-81), ať už mentální či fyzické, a „zkušenosti“ (pozitivní a negativní, str. 81-84). Vzhledem k tomu, že se diplomantka snaží produktivně a srozumitelně rozlišit koncepty „práce“ a „péče“, což samozřejmě vůbec není jednoduché, a vzhledem k tomu, že se na proces kombinace práce a péče odkazuje i abstrakt a úvod práce, je nutné, aby tomu jednak odpovídala jak struktura textu, tak bodové členění obsahu práce, a také aby byly jednotlivé pasáže v prostorové rovnováze (pasáž „péče jako činnost“ je třikrát delší než pasáž „péče jako zkušenost“ a navíc obsahuje čtyři samostatné podčásti, které opět nejsou vůbec uvedeny v obsahu práce). Podobná strukturální nekonzistence se opětovně objevuje v kapitole 7.4.1. o lékařských institucích (str. 99-107), kde by podpasáže této kapitoly, opět nesmírně genderově relevantní, měly být součástí obsahu práce. Nicméně, jak jsem již zmínila, zde se jedná o víceméně strukturální poznámku a podnět pro případnou přípravu práce k publikaci.

Na závěr bych chtěla znovu vyzdvihnout celkovou empirickou, koncepční a argumentační mimořádnou kvalitu předložené práce. I když nemám ve zvyku rozplývat se nad kvalitami diplomových prací takto detailně, již dlouho jsem nevedla diplomovou práci, která by představila tak konsistentní, propracovanou, vyzrálou a kritickou *genderovou* analýzu v průběhu všech pasáží a celých 120 stran textu. Jsem přesvědčená, že po určitých úpravách je práce nepochybně vhodná a přínosná pro publikování a bude skvěle reprezentovat nejen svou autorku, ale i katedru GS. **Práci s potěšením jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji známku výborně.**